

To: (10)(2e) - BD/DBO (10)(2e) @minjenv.nl; (10)(2e)
BD/DBO/ADVIES (10)(2e) @minjenv.nl
Cc: (10)(2e) - BD/DWJZ/JZW (10)(2e) @minjenv.nl; (10)(2e) - BD/DWJZ/JZW (10)(2e) @minjenv.nl
From: (10)(2e) - BD/DWJZ/JZW
Sent: Thur 6/11/2020 10:43:47 AM
Subject: RE: annotatie vanmiddag
Received: Thur 6/11/2020 10:43:48 AM

Beste (10)(2e)

Hierbij mijn inbreng voor het overleg van de minister met de CU van vanmiddag. Hopelijk kunnen jullie zo verder. Ik heb van 13:00 tot 14:30 uur besprekingen via Webex dus moeilijk telefonisch bereikbaar maar ik zal met een schuin oog mijn mail in de gaten houden of app als er iets dringends is, goed. (10)(2e)

Notaoverleg 8 juni

In het notaoverleg van afgelopen maandag is toegezegd (aan de SGP) dat er binnen twee weken een brief zal komen over de contacten met kerkgenootschappen sinds deze crisis. In datzelfde overleg heeft mevrouw Van der Graaf (ChristenUnie) ook gevraagd hoe het gesprek met de kerken verloopt. Wanneer dat heeft plaatsgevonden en welke afspraken er zijn gemaakt.

Motie-Segers (26 mei, CU, CDA, SGP)

In de motie wordt aandacht gevraagd voor de belangrijke functie die kerken in de samenleving vervullen, als plaats voor gemeenschap, hulp en bezinning. De motie verzoekt de regering te komen tot afspraken en lokaal maatwerk als het gaat om de rol van kerken en christelijke netwerken in de samenleving en de vormgeving van hun activiteiten in coronatijd. Hierbij moeten ook gemeenten betrokken worden.

Toelichting:

Op 29 mei spraken we hier al kort over.

Ambtelijk BZK en VNG zijn geattendeerd op de motie. Op 2 juli (dat was voor de kerkelijke vertegenwoordigers de eerste mogelijkheid) wordt de uitvoering van de motie besproken met kerkelijke vertegenwoordigers (waaronder (10)(2e) In goed overleg met hen zal uitvoering worden gegeven aan de motie. BZK, de VNG en mogelijk ook SZW en OCW worden daarbij betrokken. Er is ook contact geweest met de het platform Nietalleen.nl. Dit is een initiatief van o.a. de EO en de Protestantse Kerk. Via dit platform worden hulpvragers en lokale hulpaanbieders aan elkaar verbonden. Ik zal hen ook betrekken bij de uitvoering van de motie.

Contacten met kerkgenootschappen

- Sinds de start van deze crisis bestaat de noodzaak tot het terugbrengen van het aantal personen dat mag deelnemen aan religieuze en levensbeschouwelijke samenkomsten.
- Ik onderhoud uit hoofde van mijn verantwoordelijkheid voor de erediensten en conform mijn toezegging, sinds het begin van deze crisis nauw contact met verschillende kerkgenootschappen, kerkelijke vertegenwoordigers en religieuze koepelorganisaties. Ik spreek hen minstens wekelijks.
- Allereerst om te verantwoorden waarom deze voor hen ingrijpende beslissing (diensten beperken tot 30 personen) genomen moest worden.
- In die gesprekken heb ik de religieuze koepelorganisaties ook opgeroepen om na te denken over het intelligent opstarten van de erediensten, zodra het kabinet aangeeft dat daar weer ruimte voor is. Dat is sinds begin van deze maand aan de orde.
- Deze oproep is voortvarend opgepakt door de religieuze organisaties. Het Contactorgaan Moslims en Overheid, het Interkerkelijk Contactorgaan Overheid, de Hindoe Raad en de Boeddhistische Unie hebben protocollen opgesteld waarin zij aangeven op welke wijze zij hun diensten kunnen opstarten en hervatten in de 1,5 meter samenleving. Daarbij rekening houdend met het bijzondere karakter van hun diensten en de gebedshuizen waar deze plaatsvinden.
- Dit biedt bij uitstek de mogelijkheid tot maatwerk omdat de betreffende kerk zelf verantwoordelijk is voor het opstellen, uitvoeren en naleven van het eigen protocol. De kerk kan een protocol opstellen en eventueel bijstellen op basis van nieuwe inzichten, aangepaste normen en veranderingen in de omgeving.
- Het past niet bij onze kerk-staat-relatie om als overheid inhoudelijk te sturen op de protocollen die door de kerken zijn opgesteld; vrijheid van godsdienst houdt ook in dat de overheid zich zoveel mogelijk onthoudt van ingrijpen in de interne organisatie van kerkgenootschappen.

Versoepeling 1 juni en 1 juli

- De versoepelingen van het kabinet per 1 juni houdt in dat ook veel gebedshuizen hun deuren na wekenlange sluiting kunnen openen. Het kabinet acht het verantwoord, op advies van het OMT, dat de diensten weer met maximaal 30 bezoekers gehouden kunnen worden (exclusief "kerkpersoneel").
- Religieuze bijeenkomsten waren sinds het begin van de coronacrisis toegestaan met maximaal 30 mensen (inclusief "kerkpersoneel"), maar veel gebedshuizen kozen er, in overleg met mij, ervoor dat toch niet te doen. Nu een aantal coronamaatregelen wordt versoepeld, vinden verschillende religieuze koepelorganisaties het daar nu wel tijd voor.
- *Behoedzaam vieren van geloof* wordt het nieuwe uitgangspunt. Dit is ook opgenomen in de

gemeenschappelijke verklaring die de religieuze koepelorganisaties: Interkerkelijk Contact in Overheidszaken, het Contactorgaan Moslims en Overheid, de Boeddhistische Unie en de Hindoeraad uitbrachten in overleg met mij.

- Ik blijf nauw contact houden met de kerkgenootschappen om goed van elkaar te weten wat er over en weer speelt en blijf hen met advies bijstaan. Dat doe ik niet alleen met gesprekken maar ook door het bezoeken van uiteenlopende erediensten. De afgelopen weken waren dat onder andere een rooms-katholieke dienst, een PKN dienst in de Woudse Dom van afgelopen zondag, komende zondag ben ik, o.a. met de heer Van der Staaij, bij de Gereformeerde Gemeenten in Barneveld. Daar worden we geïnformeerd over de mogelijkheden die deze kerkgenootschap zien voor maatwerk in grote kerken. De week daarop bezoek ik een dienst van een remonstrantse predikant.
- Het is bepaald nog niet gezegd is dat er weer een opschaling per 1 juli plaats kan vinden; op basis van monitoring zal gekeken worden naar *de mogelijkheid* om per 1 juli het gehanteerde maximum te verhogen naar 100 personen. Het OMT zal daartoe om advies worden gevraagd.
- Op 2 juli is er weer een fysiek overleg op het ministerie met de kerkelijke vertegenwoordigers en het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken.

Tijdelijke wet COVID 19

- ∇ Gisteren is dit voorstel aan de afdeling Advisering van de Raad van State aangeboden.
- ∇ De noodverordeningen vormen een, voor de beheersing van de ontstane crisissituatie, belangrijk en passend juridisch kader. Noodverordeningen dienen in een rechtsstaat niet al te lang te duren, mede met het oog op de voortdurende gevolgen voor de vrijheden, waaronder vrijheid van godsdienst, vandaar dit wetsvoorstel. In het wetsvoorstel wordt bijzondere aandacht geschonken aan religieuze en levensbeschouwelijke situaties.
- ∇ Ik heb er op toegezien dat ook de religieuze koepelorganisaties bij de consultatie van dit voorstel betrokken zijn en dat hun inbreng is verwerkt in het wetsvoorstel

Van: (10)(2e) - BD/DBO

Verzonden: donderdag 11 juni 2020 11:06

Aan: (10)(2e) BD/DBO/ADVIES ; (10)(2e) . - BD/DWJZ/JZW

Onderwerp: annotatie vanmiddag

Dag (10)(2e)

Minister heeft vanmiddag een overlegje met de CU.

Ik verwacht dat ook de erediensten , corona en generatie y (of x wat is het ook al weer) aan de orde komt.

Zou jij voor een annotatie kunnen zorgen? Zou er dan voor 15u moeten zijn.

Excuus dat het zo op stel en sprong moet. Ik zag de afspraak pas net staan.

Groet

To: (10)(2e) BD/DGPenV/PPBT/PBO[(10)(2e)]@minjenv.nl
From: (10)(2e)
Sent: Thur 6/11/2020 2:27:15 PM
Subject: FW: Concept-beantwoording VKC EK noodmaatregelen COVID-19 versie 09062020 (tbv de lijn) (002)
[Concept-beantwoording VKC EK noodmaatregelen COVID-19 versie 09062020 \(tbv de lijn\) \(002\).docx](#)

Hierbij de versie zoals deze nu bij ons de lijn is gegaan. Stuur jij hem door binnen JenV?

Van: (10)(2e)

Verzonden: donderdag 11 juni 2020 16:25

Aan: (10)(2e)

Onderwerp: Concept-beantwoording VKC EK noodmaatregelen COVID-19 versie 09062020 (tbv de lijn) (002)

(10)(2e) dit is hem wel, groet, (10)(2e)